

BEP302Zk Veřejná správa v ČR a v Evropě

**Správní právo – pojem, zařazení,
úloha, předmět, systém, prameny.**

**Ústavní základy a právní regulace
veřejné správy.**

Evropské správní právo.
(3. 10. 2017)

JUDr. Veronika Smutná, Ph.D.

Právo

- = regulativní systém (podobně jako morálka či náboženství), vynutitelný „silou“ (veřejnou mocí)
- ≠ spravedlnost, ke spravedlnosti by ale mělo směřovat
- je systémem **právních norem** (závazných pravidel chování)
- podle okruhu vztahů se člení na různá odvětví

Právní odvětví

- Občanské právo
- Rodinné právo
- Obchodní právo
- Trestní právo
- **Správní právo**
 - Souhrn právních norem upravujících vztahy související s výkonem veřejné správy

Veřejná správa

?

Právní řád

- Souhrnem pravidel určité země, vzniklých na základě určité „společenské smlouvy“
- Tvořen právními předpisy, ty jsou tvořeny právními normami
- Hierarchicky uspořádán
 - Ústavní pořádek
 - Zákony (a zákonná opatření senátu)
 - Podzákonné právní předpisy (vyhlášky, nařízení)

Právní řád

- Ústavní pořádek
 - Zejména Ústava ČR a Listina základních práv a svobod
- Zákony (a zákonná opatření senátu)
- Podzákonné právní předpisy
 - Nařízení vlády
 - Vyhlášky ministerstev a dalších (ústředních) úřadů
 - Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů
 - Nařízení obcí a krajů

Ústavní základy

Listina základních práv a svobod je katalogem řady základních lidských práv (a svobod), např.

- Právo na život
- Právo vlastnit majetek
- Svoboda slova
 - Právo na nezávislého soudce
- Právo na bezplatnou zdravotní péči
 - Právo na vzdělání

Veřejná správa

- systém orgánů a činností, kterými stát (jiné veřejnoprávní subjekty) zajišťuje dodržování základních hodnot a umožňuje realizaci základních lidských práv a svobod
- vykonávána v zájmu občanů (obyvatel) za \$ občanů (obyvatel)

Veřejná správa

- v organizačním (formálním) pojetí
 - velmi zjednodušeně souhrn orgánů a vztahů mezi nimi
- ve funkčním (materiálním) pojetí
 - velmi zjednodušeně souhrn činností

Správní právo

- zaměřuje se na organizaci a činnost veřejné správy, vč. některých záruk zákonnosti ve veřejné správě
- vnitřně se člení na
 - správní právo hmotné
 - správní právo procesní
 - správní právo organizační a kompetenční
 - správní právo trestní

Správní právo

- právní řád **výkonné moci** ve sféře veřejné správy
- veřejná správa jako činnost
 - Podzákonná
 - Výkonná
 - Nařizovací

Veřejná správa v rámci dělby moci

- Je realizována **v rámci moci výkonné**
- Její mantinely jsou určovány **mocí zákonodárnou**
- Kontrolována je mimo jiné **mocí soudní**

Veřejnoprávní vztah

- je právní vztah (poměr mezi stranami), který vzniká při realizaci veřejné správy
- *nadřazený* subjekt jednostranně, závazně určuje *podřazenému* subjektu, co bude či nebude dělat (a může to vynutit)

Stát (správní úřad, vykonavatel veřejné správy)

Občan (adresát veřejnosprávního působení)

Kdo je ve výhodnějším postavení - úřad nebo občan?

Veřejnoprávní vztah

Čl. 2 Ústavy ČR

- *(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*
- *(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*

Čl. 2 Listiny základních práv a svobod

- *(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanoveným zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*
- *(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*

Veřejnoprávní vztah

Občan

- může činit vše, co mu zákon nezakazuje

Úřad

- může činit jen to, co mu zákon umožňuje (k čemu ho zmocňuje)

Ústavní maxima (výhrada zákona)

- Veřejná správa může konat jen
 - na základě zákona (působnost, pravomoc)
 - v jeho mezích (hmotněprávní základ)
 - stanoveným způsobem (forma, procedura)
- Příklad: vyloučení ze studia na VŠ (MU)

Vyloučení ze studia na VŠ

- **§ 64 zákona o vysokých školách (ZVŠ)**

Disciplinárním přestupkem je zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejích součástí.

- **§ 65 ZVŠ**

(1) Za disciplinární přestupek lze uložit některou z následujících sankcí:

a) napomenutí,

b) podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,

*c) **vyloučení ze studia.***

Na základě zákona (působnost, pravomoc)

- § 56 odst. 3 ZVŠ

O ukončení studia podle odstavce 1 písm. h) nebo přerušení studia podle § 54 rozhodují orgány uvedené v § 50 odst. 2 a 3; na rozhodování se vztahuje § 50 odst. 4 až 6 obdobně, přičemž účastníkem řízení je pouze osoba, o jejíž studium jde.

- § 56 odst. 1 písm. h)

Studium se dále ukončuje ... **vyločením ze studia** podle § 65 odst. 1 písm. c) nebo podle § 67.

- § 65 ZVŠ odst. 1 písm. c)

Za disciplinární přestupek lze uložit některou z následujících sankcí: ... vyločení ze studia.

- § 50 odst. 2

O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje fakulta, rozhoduje děkan fakulty.
O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje vysoká škola, rozhoduje rektor.

V mezích zákona

- **§ 65 ZVŠ**

(1) **Za disciplinární přestupek** lze uložit některou z následujících sankcí

c) **vyloučení ze studia.**

(3) Při ukládání sankcí se přihlíží k charakteru jednání, jímž byl disciplinární přestupek spáchán, k okolnostem, za nichž k němu došlo, ke způsobeným následkům, k míře zavinění, jakož i k dosavadnímu chování studenta, který se disciplinárního přestupku dopustil, a k projevené snaze o nápravu jeho následků. **Vyloučit ze studia lze pouze v případě úmyslného spáchání disciplinárního přestupku.**

Způsobem zákonem stanoveným

- **§ 69 odst. 1 ZVŠ**

Disciplinární řízení zahajuje **disciplinární komise** veřejné vysoké školy na **návrh ... děkana**, jestliže jde o projednání disciplinárního přestupku studenta, který je zapsán na fakultě. **Návrh obsahuje** popis skutku, popřípadě navrhované důkazy, o které se opírá, jakož i zdůvodnění, proč je ve skutku spatřován disciplinární přestupek. Disciplinární řízení je zahájeno **seznámením studenta s návrhem**. O disciplinárním přestupku se koná **ústní jednání za přítomnosti studenta**. V nepřítomnosti studenta lze ústní jednání konat pouze v případě, že se k němu nedostaví bez omluvy, ačkoli byl řádně pozván. Rektor nebo děkan **nemohou uložit přísnější sankci**, než navrhla disciplinární komise.

- **a další** (§ 68 ZVŠ, příslušná ustanovení správního řádu)

Ústavní základy veřejné správy

Vymezení činnosti (zejména)

- ústavní maxima (výhrada zákona), (soudní) kontrola
- základní pravidla pro podzákonnou normotvorbu
- okruh činností (Listina)

Vymezení organizace (zejména)

- základní orgány moci výkonné
- územní samospráva

Ústavní maxima (výhrada zákona)

Čl. 2 Ústavy ČR

(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Čl. 2 Listiny

(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanoveným zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Soudní kontrola (a náhrada škody)

Čl. 36 Listiny

(1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

(3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, m. jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

Úst. východiska podzák. normotvorby

Čl. 78 Ústavy

K provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády.

Čl. 79 Ústavy

(3) Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Čl. 104 Ústavy

(3) Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.

Základní orgány moci výkonné

Hlava třetí (čl. 54 – 80) Ústavy

- postavení (vč. ustavení)
- vztah k jiným orgánům
- vybrané kompetence
- **prezident**
- **vláda**
- *podmínky zřízení ministerstev a jiných správních úřadů (čl. 79)*
- *postavení státních zaměstnanců*
- *postavení státního zastupitelství*

Územní samospráva

Hlava sedmá (čl. 99 – 105) Ústavy

- členění na obce a kraje
- právo na samosprávu
- základní postavení obce a kraje
- postavení zastupitelstva

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

- zřízení a vymezení krajů

Zákonný základ veřejné správy

- Správní právo není kodifikované
- Vybrané stěžejní předpisy pro činnost
 - Správní řád
 - Zákon o přestupcích
- Vybrané stěžejní předpisy pro organizaci
 - Kompetenční zákon
 - Zákon o obcích, o krajích, o hlavním městě Praze
- Zmocňující ustanovení předpisů
- Zvláštní zákony

Podzákonné předpisy

- Nařízení vlády
- Vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů
- Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů
- Nařízení obcí a krajů

Evropské správní právo

- Evropský rozměr správního práva
- 3 rozměry:
 1. *správní právo Evropské unie*
 2. *právo společného právního prostoru*
 3. *správní právo společné evropským demokratickým státům (ius commune)*

Správní právo Evropské unie

- součást práva EU
- právní normy, které upravují správní procesy v EU (zaměřené zejména na hospodářskou spolupráci a s ní související sociální a další)
- tvořeno primárním a sekundárním právem EU, je tedy výsledkem právotvorných procesů v rámci EU
- je vykonávané buď orgány (resp. institucemi) EU a Evropského společenství pro atomovou energii, anebo orgány členských států Evropské unie v případech, kdy se uplatňuje přímý účinek práva EU

Právo společného právního prostoru

- součást mezinárodního práva veřejného
- pramenem jsou převážně mezinárodní smlouvy
- právo administrativní spolupráce států, veřejnoprávních korporací i NGOs ve sjednocující se Evropě
- zahrnuje např. vzájemné uznávání kvalifikací, vzdělání, dokladů, snazší možnost pohybu a pobytu nebo větší spolupráce oblastí a regionů

Ius commune

= správní právo společné evropským demokratickým státům

- součást domácího práva
- určitý standard národní právní úpravy (správního práva) sdílený všemi evropskými státy
- souvisí zejména s tzv. soft law Rady Evropy zaměřené primárně na oblast lidských práv
- vzájemná inspirace mezi jednotlivými evropskými státy, a to zejména prostřednictvím společných hodnot, zásad či principů, jakož i pojmů a institutů, které v Evropě lze nalézt a jež jsou pro evropský (správní) prostor typické a příznačné

Konec

Děkuji za pozornost

